

INVESTIGATION OF MUSICAL COMMUNICATION DIMENSIONS OF SPECIAL REQUIRED CHILDREN

Tarkan YAZICI ¹, Gülcan BOYRAZ ²

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the dimensions of musical communication of children with special needs in terms of different variables. In this study, in which the screening model was used, the dimensions of musical communication of children with special needs were determined. In the study, "Musical Communication Scale" developed by Doğru (2010) was used as data collection tool. Research; The implementation of the Musical Communication Dimension Scale was carried out in 88 parents who participated in the Special Education Family Training Seminar held in Mersin Metropolitan Municipality Special Education School in 2017-2018 academic year and their children need special education. Results showed that; it has been reached that the variables of gender, age, educational status, marital status, number of people living at home, working status, occupation type, place of residence, type of insufficiency, different type of insufficiency, type of education do not make a difference in the level of affecting musical communication dimensions of children with special needs; the level of income of the parents was found to be a result of a significant difference in the level of affecting the musical communication dimensions of the special needy children. These results have led to the conclusion that this difference is in favor of what parents can afford to provide music-related materials, materials and equipment to support children's musical communication dimensions. In this context, the income level of musical communication facilities to support the size of the children of parents with a high level of income in Turkey has reached the conclusion that is more advantageous than low.

Keywords: Special needs children, musical communication, musical communication dimensions.

Article History

Received :
09.08.2018

Accepted :
27.11.2108

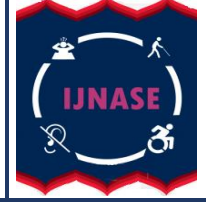
Published :
25.12.2018

Suggested citation format:

Yazıcı, T. & Boyraz, G. (2018) Investigation Of Musical Communication Dimensions Of Special Required Children . *Journal Of New Approaches In Special Education (IJNASE)* 1 (1), 45 - 65.
<http://dergipark.gov.tr/ijnase>

¹ Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, tyazici@mersin.edu.tr (ORCID ID: [0000-0002-7028-7401](https://orcid.org/0000-0002-7028-7401))

² Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, gulcanboyraz@mersin.edu.tr (ORCID ID: [0000-0002-4094-2751](https://orcid.org/0000-0002-4094-2751))

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN MÜZİKSEL İLETİŞİM BOYUTLARININ İNCELENMESİ

Tarkan YAZICI ¹, Gülcan BOYRAZ ²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutlarının farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Bu bağlamda tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada, özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutları belirlenmiştir. Araştırmada, veri toplama aracı olarak Doğru (2010) tarafından geliştirilen “Müziksel İletişim Boyutları Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma; 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Mersin Büyükşehir Belediyesi Bu sonuçlar ışığında bu farkın, ebeveynlerin çocuklarının müziksel iletişim boyutlarını destekleme konusunda müzik ile ilgili malzeme, materyal ve ekipmanları maddi olarak temin edebilenlerin lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel Eğitim Okulunda gerçekleştirilen *Özel Eğitimde Aile Eğitimi Seminerine* katılan ve çocukları özel eğitime gereksinim duyan 88 ebeveyne Müziksel İletişim Boyutları Ölçeğinin uygulanması ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, evde yaşayan kişi sayısı, çalışma durumu, meslek türü, ikametgâh yeri, özel gereksinim türü, farklı özel gereksinim türü, eğitim türü değişkenlerinin özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutlarını etkileme düzeyinde bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşılrken; ebeveynlerin gelir düzeyi değişken türünün özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutlarını etkileme düzeyinde anlamlı bir fark ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının müziksel iletişim boyutlarını destekleme imkânlarının gelir düzeyi düşük olanlara oranla daha avantajlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel gereksinimli çocuklar, müziksel iletişim, müziksel iletişim boyutları.

Makale Geçmişi

Gönderim :

09.08.2018

Kabul :

27.11.2018

Yayınlanma :

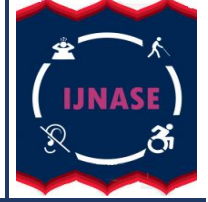
25.12.2018

Önerilen atıf biçimi:

Yazıcı, T. & Boyraz, G. (2018) Özel Gereksinimli Çocukların Müziksel İletişim Boyutlarının İncelenmesi. *Journal Of New Approaches In Special Education (IJNASE)* 1 (1), 22 - 45. <http://dergipark.gov.tr/ijnase>

¹ Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, tyazici@mersin.edu.tr (ORCID ID: 0000-0002-7028-7401)

² Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, gulcanboyraz@mersin.edu.tr (ORCID ID:0000-0002-4094-2751)

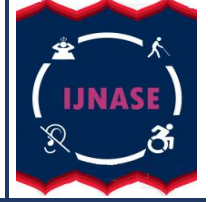

1. GİRİŞ

Müzik, insan yaşamının her evresinde yer alan, onsuz olunamayan bir olgudur. Bireyin doğum öncesi döneminde dolaylı olarak kurulmaya başlayan insan-müzik ilişkisi, doğumdan sonra doğrudan ilişki biçimine dönüşür ve gittikçe çeşitlenip zenginleşerek insanın yaşamı boyunca sürer gider. İnsanın en temel, en belirgin özelliği kendi yaşam etkinliğinin farkında ve bilincinde olmasıdır. Müzik ana kaynağını ve itici gücünü işte bu farkındalık ve bilinçle bulur (Uçan, 2005). İnsanın kendi yaşam etkinliğinin farkındalığının artmasında eğitimin ayrı bir önemi vardır. Müzik öğretiminde çocuklara öyle oyunlar oynatmalıyız ki; istedik davranış geliştirme doğrultusunda hızla yol alınsın. Çocukların göreceli kültürünün yükseltilmesinde kullanılması gereken yöntem budur. Oyun yönteminin ana damarı ise müziktir. Ritim ve dans! Tekerleme, bilmece, saymaca, el çırpıp topuk vurup oynamaca (Say, 2005, 2010)...

Üç kavram aslında birer okyanustur: Çocuk, kültür ve müzik. Yeryüzünde kültür üreten tek varlık insandır, ama kültür üretiminde en içtenlikli, en yürekli davranan, yaratıcılığını bir çırpıda ortaya koyabilen çocuklardır. Onların söylediği her şarkı, insanoglunun evrensel saf tarafını dile getiren eşsiz yorumlardır (Say, 2010). İnsan eğiten ve eğitilen bir varlıktır. İnsan davranışlarını *doğuştan donanım* ile *edinilmiş donanım* belirler. İnsan yaşamında davranış, davranışla öğrenilir. Öğrenilmiş davranışlar geçirilen yaşantıların ürünüdür. İnsanın müziksel davranışları da bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezışsel nitelikler taşır ve kendi içinde çokluk ve çeşitlilik gösterir (Uçan, 1997). “Hayatta müzik gerekli değildir. Çünkü hayat müziktir. Müzikle ilgisi olmayan varlık insan değildir. Eğer söz konusu olan hayat insan hayatı ise müzik mutlaka vardır. Müziksiz hayat zaten var olamaz. Müzik hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir. Yalnız müziğin çeşidi incelemeye değerdir” (Tarman, 2013: 176).

Özel gereksinimli çocuklar ile yapılan müzik etkinlikleri fiziksel-zihinsel-sosyal-duygusal gibi birçok alanda gelişimi desteklemek için müzik ve seslerin organize bir biçimde kullanılması ile müziğin bir eğitim aracı olarak kullanıldığı çalışmalardır ve bu çalışmalar özel gereksinimli çocukların birbirleriyle etkileşimlerinin yoğun olarak

yaşandığı, öğrencilerin kendilerini hem bireysel, hem de gruplar halinde ifade edebilmelerine olanak sağlayan bir etkinliktir. Müziğin özellikleri özel gereksinimli öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesinde ve sosyal yönden kabul edilmeleri üzerinde etkili olabilmektedir (Duffy ve Fuller, 2000; Güven, 2011). Müzik aracılığı ile özel gereksinimli bireyler hem başarabilme, hem hedefler koyup motive olarak çaba gösterebilme, hem de toplum nazarındaki kabulleri ile birlikte üretebilen bireyler olduklarını gösterebilme fırsatı bulmaktadırlar.

Ancak müzik etkinlikleri söz konusu olduğunda özel gereksinimli bireylerle çalışan eğitimcilerin akıllarına aşağıdaki bazı sorular sıkça gelmektedir:

- Müzik mutlaka gerekli midir?
- Özel gereksinimli bireylerin yaşamında müziğin yeri ve önemi var mıdır?
- Özel gereksinimli bireyler ile müzik etkinlikleri nasıl planlanır?
- Ben herhangi bir çalgı çalamıyorum ki! Ne yapabilirim?
- Müzik çalışmaları diğer etkinliklerle telafi edilemez mi?
- Müzik, özel gereksinimli bireylerin hayatında olmak zordunda mıdır?

Genelde bu soruların temelinde özel gereksinimli bireylerle çalışan eğitimcilerin müzik etkinliklerinden çekinmeleri ve bu nedenle de etkinliklerden uzak kalmaları yatmaktadır. Unutulmamalıdır ki; özel gereksinimli çocuklar da normal gelişim gösteren çocuklar gibi müzik etkinliklerinden sayısız yararlar sağlarlar.

Ancak özel gereksinimli çocuklarla çalışmak gerçekten zor olabilir. Çünkü özel gereksinimli çocuklar göz kontağı kurmada ve yönergeleri izlemede zorluk çekebilirler; kendilerine güvenleri az olabilir; verilen görevleri tek başına tamamlamada güçlük çekebilirler; belli bir süre oturmada problem yaşayabilirler; psiko-motor beceriler gerektiren uygulamalarda koordinasyonla ilgili sorunlar yaşayabilirler; grup aktivitelerine katılma ve yürütmede zorluk çekebilirler; dil gelişimindeki gecikme nedeni ile soruları cevaplayamama, tek veya bir iki kelimelik cevaplar verme, şarkılara katılamama gibi problemler görülebilir; sorumluluk almada güçlük yaşayabilirler (Artan, 2001). Bu bağlamda karşılaşılabilecek tüm bu problemlerden dolayı eğitimci özel gereksinimli çocuklar için müzik öğretim programları hazırlarken, amaçlar belirlerken ve

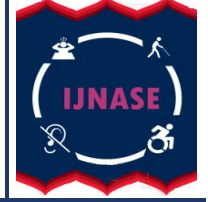
etkinlikler düzenlerken özel gereksinimli çocukları iyi tanımalı, gelişim düzeylerini ve hazır bulunuşluklarını dikkatle ele almalıdır. Bu sayede, insan yaşamındaki vazgeçilmez yeri, önemi ve bireysel-toplumsal- kültürel-ekonomik-eğitimsel işlevleri nedeniyle müzik, hem yararlı/kullanışlı bir eğitim aracı, hem etkili bir eğitim yolu-yöntemi, hem de önemli bir eğitim alanı olarak kullanılabilir (Artan, 2001; Uçan, 1997).

Müzik ne sadece beyinsel, ne de entelektüeldir. Beynin sustuğu yerde duygular konuşmaya başlar (Şen Baştuğ, 2009). Bu nedenle müzik öğretimi özel gereksinimli çocukların eğitiminde çok önemli bir yere sahiptir. Bu önemin nedeni müzik öğretiminin başarı getiren bir etkinlik olmasıdır. Bu da özel gereksinimli bireylerle çalışan eğitimciler tarafından göz ardı edilmemelidir. Çünkü özel gereksinimli çocuklar ile kurulacak müziksel iletişim, bireyin başarı duygusunu tatması; başarının da motivasyonlarını artırması, çocukların kendilerine güven duymaları ve dolayısıyla çocukların diğer alanlarda da başarılı olma isteklerinin artması yönünde önem taşımaktadır (Pratt, 1991). Diğer yandan müzik öğretimim özel gereksinimli çocukların ruhsal, duygusal-toplumsal, hareket-dikkat-konsantrasyon, iletişim beceri gelişimlerine de olumlu anlamda katkıda sağladığı dikkate alınmalıdır (Çoban, 2005). Eğer müzik etkinliklerinin planlanmasında özel gereksinimli bireylere olan bu katkılar dikkate alınır ve program ona göre oluşturulur ise; özel gereksinimli bireylerin hem müzikal hem de akademik başarıları desteklenecek ve hedeflenen kazanımlara daha kısa sürede ve nitelikli bir biçimde ulaşılacaktır.

Bu bağlamda Harris'e (1991) göre özel gereksinimli öğrencilerle müzik etkinlikleri gerçekleştiren/gerçekleştirecek olan eğitimcinin şu özelliklere sahip olması önem kazanmaktadır:

- Her bir öğrencinin problemlerini ve becerilerini tanımalı ve anlamalıdır.
- Öğrencilerin kusursuz müzik deneyimleri yaşayabilmesi için hangi becerilerinin geliştirilmesi gerektiğine dair bilgi sahibi olabilmesi gerekmektedir.
- Bireysel becerilerini ve problemlerini hedefleyen müzikal kazanımlar amaçlarken bunlara yönelik müzik aktiviteleri hazırlayabilme becerisine sahip olabilmelidir.

Müzik etkinlikleri özel gereksinimli bireylerde;

- Özgüven duygusu yaratabilme,
- Toplum tarafından kabul edilebilir ve istendik davranış geliştirebilme,
- Çevresindeki her cismi, sesi, olayı özellikleri ve kaynaklarıyla tanıma,
- Müzik ve müzik eğitimi yoluyla kazandırılan davranışların yaşantılara dönüşümünün gerçekleştirilme,
- Yaratıcı, çoklu düşünen, kendine yeten bireyler olabilme,
- Bağımsız hareketlerin ve fiziksel özelliklerin kullanılmasında gelişim sağlanabilme,
- Birlikte iş yapabilme becerisi ve uyumlu davranışlar geliştirebilme,
- Kendi yeti-yetenek ve becerilerinin farkına varmasının sağlanabilme ve cesaretlendirilme ile mutlu bir birey olabilme gibi konularda önemli etkilere sahiptir. Bu sayede, bireyin nitelik, yetenek ve güçlü yanlarının ortaya çıkartılıp, işlenerek öncelikle bir birey olduğunun kendisi ve toplum tarafından algılanması sağlanacaktır (Kıvrak, 2003).

Her çocuğun müziksel performans sergileme seviyesi farklı olsa da, hayatında müzik vardır. Bireysel/toplu olarak çalgı çalmak, şarkı söylemek, dans etmek, müzik dinlemek çocukların hayatında var olan müzik etkinliklerinden bazılarıdır. Özel gereksinimli çocukların kendi bireysel özelliklerine uygun olarak bu etkinlik/etkinliklerin gerçekleştirilmesi, çocukta genel bir müzik sevgisi-beğenisi-kültürünün kazandırılması özellikle özel gereksinimli çocukların erken çocukluk eğitim döneminden itibaren başlatılması önemlidir. Bu da sosyal devlet algısı bakımından önemli bir eğitim hizmetidir. Eskioğlu'na (2003) göre ise; bu hizmetin sağlanabilmesinde hem alan uzman eğitimcilerine hem de ailelere de büyük sorumluluk düşmektedir. Unutulmamalıdır ki; müzik eğitimi aracılığı ile çocuğun müziksel becerilerinin yanı sıra müzik dışı becerileri de geliştirilebilmektedir.

Erken çocukluk eğitim döneminden itibaren özel gereksinimli çocuklar ile gerçekleştirilecek tüm müziksel etkinlikler sayesinde özel gereksinimli çocukların çevresi ile kuracakları ilişkileri, iletişim ve şarkı sözleri aracılığı ile empati becerileri de olumlu yönde geliştirilecektir. Bu da, özel gereksinimli çocukların erken çocukluk döneminden itibaren sosyal bir birey olmasını sağlayacak ve hem toplumsal hem de akademik yaşamları için olumlu yönde, büyük bir motivasyon kaynağı olacaktır. Zinar (1987) çocukların hayatında müziğin, eğlence, haz ve gelişim fırsatı olduğunu

belirtmektedir. Ama müzik belki de onların öğrenim süreçlerinde onlara ulaşabilmenin tek yolu veya en önemli parçası olabilir. Müzik performansında başarılı olan çocuklar sosyal ortamları kadar geliştirilmiş öz saygılarından da fayda sağlayabilirler. Müzik, normal gelişim gösteren ve üstün yetenekli öğrencilerde olduğu gibi özel gereksinimli öğrenciler açısından da eğitici olmakla birlikte, onlara ulaşabilmenin bir yoludur. Sahip oldukları dezavantajlara bakılmaksızın bütün çocuklar müzik vasıtası ile başarmaya ve katılım sağlama yeteneğine sahiptir.

Çocuk ile iletişim kurulamaması mümkün değildir. Hiçbir söz söylemeden de duygu ve tutumların açığa çıkabileceği, yani iletişimin kurulabileceği yapılan bir araştırmanın şu sonuçları ile belirtmektedir: Araştırma sonucunda çocukların iletişim boyutlarında %7 sözel iletişimin (sözcükler), %38 sesin (müzik, ritim) ve %55 beden hareketlerinin etkili olduğu ortaya çıkmıştır (Mckay, Davis ve Fanning (2009). İletişimde sesin %38 oranında etkili olması, müziksel iletişimin önemini göstermektedir. Bu da, özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim aracılığı ile iletişim, sosyal etkileşim ve toplumsal adaptasyonunda ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Uçan (2005) müziksel iletişim ile ilgili olan iki kavramı şu şekilde ifade etmiştir:

1. Müzikle iletişimde, müziksel iletişim daha çok bir araçtır. Bu iletişimde estetik etkileşimler ve yaşantılar ikinci planda kalarak; birinci plandaki amaç, yaşantıları ve etkileşimleri kolaylaştırıcı, hızlandırıcı, güçlendirici ve zenginleştirici bir işlev görmesidir.

2. Müzikte iletişimde ise, müziksel iletişim daha çok bir amaç durumundadır. Müzikle iletişimde estetik etkileşimler ve yaşantılar birinci plandadır. Bu iletişimde estetik yaşantılar ve etkileşimler genellikle derindirler.

Araştırma konusunun özel eğitime gereksinim duymayan bireylerle yaygın olarak çalışıldığı görülmesine rağmen, özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerle yapılan araştırmaların sınırlı olduğu bir gerçektir. Oysa konu ile ilgili, çalışma gurubunu özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerin oluşturacağı araştırmalar hem alan uzmanlarına, hem de müzik eğitimcilerine yeni/farklı çalışmalar gerçekleştirebilmeleri bakımından önem taşımaktadır. Doğru'da (2010) özellikle çocuklar büyüdükçe ve aile merkezinden

uzaklaşmaya başladıkça, bu uzaklığı giderecek araçlara gereksinim duyulduğunu, kalıcı olanın ailenin çocuklara kattıkları olduğunu ve çocukların bu örüntü ile yaşayacaklarını vurgulamaktadır.

Bu amaçla araştırmada “Özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutları nasıldır?” problem cümlesi doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır.

Özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutları, ebeveynlerinin;

- Cinsiyet,
- Yaş,
- Eğitim durumu,
- Medeni durumu,
- Evde yaşayan kişi sayısı,
- Çalışma durumu,
- Meslek türü,
- İkametgâh yeri,
- Eğitim türü,
- Gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

Özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutları;

- Çocuğun yetersizlik türünden kaynaklanan özel gereksinimi,
- Çocuğun çoklu yetersizliğine bağlı olarak farklılık gösteren özel gereksinim türü değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

2.YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma/örneklem gurubu, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve veri analizleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2. 1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, betimsel tarama yöntemiyle yapılmıştır. Özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutlarının saptanabilmesi ve değerlendirilebilmesi için araştırma türü

olarak tarama yöntemi seçilmiştir. Nicel araştırmanın en temel prensibi, elde edilen bulguların bir şekilde sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülmesidir. Ayrıca araştırmanın hipotezlere dayandırılması ve bu hipotezleri test etmesi nicel araştırmanın üzerinde durduğu en belirgin prensiptir. Nicel araştırmada en yaygın kullanılan yöntem survey (tarama) yöntemidir. Tarama yöntemi içerisinde hem sosyal bilimlerde hem de eğitimde en çok yararlanılan veri toplama aracı da ankettir. Bu veri toplama aracı; araştırmacının katılımı ve etkisi olmadan, kişisel olmayan, doğrudan araştırılmak istenen kişilere sunulan bazı sorulardan oluşmaktadır. Bir araştırmada, anket kullanılmadan önce neden ankete ihtiyaç duyulduğu konusu üzerine karar verilmesi gerekmektedir. Bunun için de, araştırmanın doğasının, konusu ve amacının detaylı bir biçimde düşünülmesi, daha sonra da konunun araştırılabilir hale getirilmesi gerekmektedir (Ekiz, 2003).

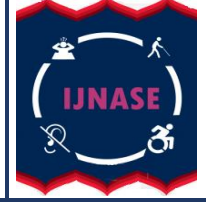
2. 2. Çalışma Grubu

Çalışma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Mersin Büyükşehir Belediyesi Özel Eğitim Okulunda gerçekleştirilen Özel Eğitimde Aile Eğitimi Seminerine katılan ve çocukları özel eğitime gereksinim duyan 88 ebeveyne Müziksel İletişim Boyutları Ölçeğinin uygulanması ile gerçekleştirilmiştir. Bu tür örneklem seçiminde popülasyon içindeki her bir bireyin örneklem gruplarına seçilme şansı eşittir ve bireylerin tamamı benzer özelliklere sahiptir (Çepni, 2009).

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	N = 88	%
Cinsiyet Dağılımı	Kadın	67 % 77
	Erkek	21 % 23

Tablo 1'de ölçeğin uygulandığı ebeveynlerin cinsiyete göre dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere ölçeğe katılanların dörtte birini babalar oluştururken, dörtte üçün anneler oluşturmaktadır.

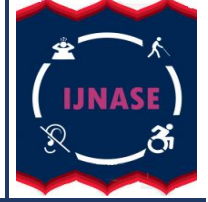
2. 3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde ebeveynlerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durumu, evde yaşayan kişi sayısı, çalışma durumu, meslek türü, ikametgâh yeri, eğitim türü, gelir düzeyi ile çocuğun yetersizlik türünden kaynaklanan özel gereksinimi ve çocuğun çoklu yetersizliğine bağlı olarak farklılık gösteren özel gereksinim türü değişkenlerini içeren kişisel bilgi formu yer almıştır. Anketin ikinci bölümünde ise Doğru (2010) tarafından geliştirilen “Müziksel İletişim Boyutları Ölçeği” kullanılmıştır.

2. 4. Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilme sürecinde tanımlayıcı istatistiksel yöntem kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, evde yaşayan kişi sayısı, çalışma durumu, meslek türü, ikametgâh yeri, eğitim türü ile çocuğun yetersizlik türünden kaynaklanan özel gereksinimi, çocuğun çoklu yetersizliğine bağlı olarak farklılık gösteren özel gereksinim türü değişkenlerine ilişkin 11 demografik soru yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise toplam 32 maddeden oluşan “Müziksel İletişim Boyutları Ölçeği” kullanılmıştır. Kullanılan ölçek katılımcılara verilmeden önce araştırmanın amacı, ölçeğin 0-5 arası puanlanması gerektiği ve ölçeğin nasıl doldurulacağı açıklanmış ve ihtiyaç duyan katılımcılara model olunarak gösterilmiştir.

Katılımcılardan ölçekte yer alan cümlelere; tamamen katılıyorsa “5” puan, çok katılıyorsa “4” puan, orta derecede katılıyorsa “3” puan, az katılıyorsa “2” puan, kesinlikle katılmıyorsa “1” puan alacak şekilde puanlandırmaları istenmiştir. Katılımcıların puanlama işlemi bittikten sonra da uygulamacılar tarafından kontrol edilmiştir. Bu puanlama biçimi ile ölçekten alınabilecek en yüksek puan 160; en düşük puan ise 32 olarak hesaplanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma probleminin çözümü adına çalışma grubundan “Müziksel iletişim Boyutları Ölçeği” aracılığı ile toplanan verilerin analizlerine dayanarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında aşağıda yer alan açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Özel gereksinimli bireylerin ailelerine çocuklarının müziksel iletişim boyutlarının belirlenmesi amacı ile uygulanan ölçeğin verileri normallik testi, varyansların homojenliği testi, grup istatistiği ve ANOVA testi yapılmıştır. Yapılan testlerden elde edilen sonuçlara göre cinsiyet $p = ,532$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre cinsiyet bakımından anlamlı bir fark yoktur. Yaşa ilişkin sonuçlar $p = ,597$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre katılımcıların yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur. Eğitim durumuna ilişkin sonuçlar $p = ,509$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre eğitim durumu açısından anlamlı bir fark yoktur. Medeni durum sonuçları $p = ,667$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre medeni durum açısından da anlamlı bir fark yoktur. Evde yaşayan kişi sayısına ilişkin sonuçlar $p = ,676$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre evde yaşayan kişi sayısına bakımından anlamlı bir fark yoktur. Çalışma durumuna ilişkin sonuçlar $p = ,814$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre çalışma durumu açısından da anlamlı bir fark yoktur. Meslek türüne ilişkin sonuçlara bakıldığında $p = ,657$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre meslek türü açısından da anlamlı bir fark yoktur. İkametgâh yeri sonuçlarına göre $p = ,554$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre ikamet yeri açısından da anlamlı bir fark yoktur. Eğitim türü sonuçlarına bakıldığında $p = ,511$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre farklı eğitim kategorisinden katılan ebeveynler arasında anlamlı bir fark yoktur. Gelir düzeyi sonuçları incelendiğinde $p = ,002$ olduğu ve bu değer de $0,05$ 'den küçük olduğu ve uygulanan ölçeğe göre gelir düzeyi açısından anlamlı bir fark vardır. Çocuğun yetersizlik türünden kaynaklanan özel gereksinimi $p = ,729$ olduğu ve bu

değerin de 0,05'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre çocuğun yetersizlik türünden kaynaklanan özel gereksinimi açısından da anlamlı bir fark yoktur. , çocuğun çoklu yetersizliğine bağlı olarak farklılık gösteren özel gereksinim türü $p = ,628$ olduğu ve bu değer de 0,05'den büyük olduğu için uygulanan ölçeğe göre çocuğun çoklu yetersizliğine bağlı olarak farklılık gösteren özel gereksinim türü açısından da anlamlı bir fark yoktur. Özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutlarını "Müziksel İletişim Boyutları Ölçeği" aracılığı ile belirlemeyi amaçlayan çalışmada yukarıda ifade edilen istatistiki sonuçlara ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlara baktığımız zaman, yalnızca gelir düzeyi sonuçlarının anlamlılık derecesi ($p = ,002$) dışındaki tüm değişkenlerde verilerinin sonuçlarının anlamlılık derecesinin 0,05'den büyük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da, Özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutlarını belirlemek amacı ile yapılan teste katılan ebeveynlerin verdiği yanıtlara göre gelir düzeyi durumları dışında diğer değişkenlerde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle açıklayıcı olması bakımından makalemizde, yalnız anlamlılık derecesi 0,05'den küçük olan gelir düzeyi verilerinin istatistiki bilgi ve bu bilgilerin aktarıldığı tablolara yer verilecektir.

Tablo 2. Gelir Düzeyi Verileri Normallik Testi Sonuçları

Normallik Testi							
Gelir Düzeyi	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk			
	Statistic	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri (p)	Statistic	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri (p)	
İyi değil	,130	18	,200*	,931	18	,202	
Toplam Puan	,074	58	,200*	,985	58	,696	
İyi	,197	11	,200*	,941	11	,536	

Tablo 2. Gelir Düzeyi Verileri Normallik Testi Sonuçları tablosunda da görüldüğü gibi, özel gereksinimli bireylerin ailelerine çocuklarının müziksel iletişim boyutlarının

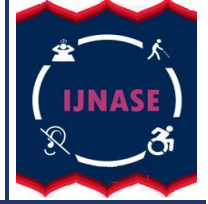

belirlenmesi amacı ile uygulanan ölçekteki gelir düzeylerine göre elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığının verileri yer almaktadır. Katılımcı sayısı 50'den fazla olduğu için Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Bu bağlamda bakıldığında verilerin $p > 0,05$ 'den verilerin normal dağıldığını göstermektedir.

Tablo 3. Gelir Düzeyi Verileri Betimleyici İstatistikleri

Gelir Düzeyi Betimleyici İstatistik Tablosu								
Toplam puan								
N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	95% Ortalama Güven		En Düşük	En Yüksek	
				Aralığı				
				Alt Sınır	Üst Sınır			
İyi	18	100,3889	23,07823	5,43959	88,9124	111,8654	36,00	136,00
Değil								
Orta	58	106,4828	23,07291	3,02962	100,4160	112,5495	55,00	158,00
İyi	11	129,5455	17,62591	5,31441	117,7042	141,3867	103,00	156,00
Çok iyi	1	154,0000	154,00	154,00
Toplam	88	108,6591	24,17983	2,57758	103,5359	113,7823	36,00	158,00

Tablo 3. Gelir Düzeyi Verileri Betimleyici İstatistik tablosunda da özel gereksinimli bireylerin ailelerine çocuklarının müziksel iletişim boyutlarının belirlenmesi amacı ile uygulanan ölçekteki kişilerin “iyi değil, orta, iyi, ve çok iyi” şeklinde tanımlanan gelir düzeylerinin betimsel istatistiklerine yer verilmiştir.

Tablo 4. Gelir Düzeyi Verileri Varyansların Homojenliği

Varyansların Homojenliği Testi			
Toplam puan			
Levene İstatistiği	Serbestlik Derecesi(1)	Serbestlik Derecesi (2)	Anlamlılık Değeri (p)
,522 ^a	2	84	,595

Tablo 4. Gelir Düzeyi Verileri Varyansların Homojenliği sonuçlarına göre özel gereksinimli bireylerin ailelerine çocuklarının müziksel iletişim boyutlarının belirlenmesi amacı ile uygulanan ölçekteki varyansların homojenliği testi verilmiştir. Bu doğrultuda ($p = ,595$) $p > 0,05$ 'den büyük olduğu için gelir düzeylerindeki gruplar (iyi değil, orta, iyi, çok iyi) arasında farkın olmadığı, yani varyansların homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Gelir Düzeyi Verileri Varyans Analizi Sonuçları

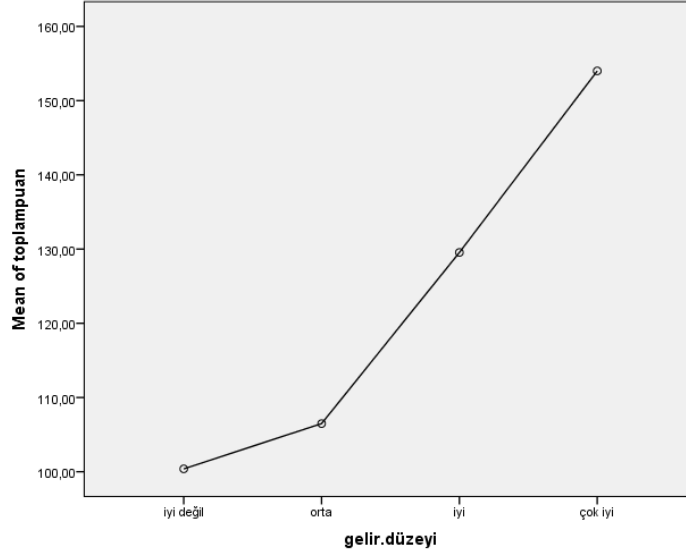
ANOVA					
Toplam puan					
	Kareler toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	Kareler Toplamı	Anlamlılık Değeri (p)
Gruplar Arası	8360,285	3	2786,762	5,507	,002
Grupiçi	42505,488	84	506,018		
Toplam	50865,773	87			

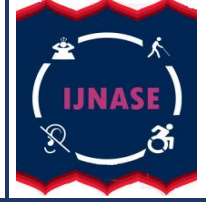
Tablo 5. Gelir Düzeyi Verileri Varyans Analizinde özel gereksinimli bireylerin ailelerine çocuklarının müziksel iletişim boyutlarının belirlenmesi amacı ile uygulanan ölçekten elde edilen ANOVA testi sonuçları mevcuttur. Sonuçlara baktığımız zaman anlamlılık derecesi ($p = ,002$) $p < 0,05$ 'den küçük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da, “Özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutları”nı belirlemek amacı ile yapılan teste katılan ebeveynlerin verdiği yanıtlara göre gelir düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutları, ebeveynlerinin; cinsiyetine, yaşına, eğitim durumuna, medeni durumuna, evde yaşayan kişi sayısına, çalışma durumuna, meslek türüne, ikametgâh yerine, eğitim türüne ve çocuğun yetersizlik türünden kaynaklanan özel gereksinimine veya çocuğun çoklu yetersizliğine bağlı olarak farklılık gösteren özel gereksinim türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmazken; gelir düzeyi bakımından yüksek anlamlılık düzeyinde bir fark ortaya konmuştur. Ebeveynlerden elde edilen veriler ışığında bakıldığında kişilerin gelir düzeyleri onların çocuklarının müziksel iletişim boyutlarını destekleme oranlarına ciddi şekilde etki eden bir unsur olduğu veriler ışığında da ortaya konmuştur.

Yapılan Anova testi ile gelir düzeyinde anlamlı fark çıktığı sonucuna ulaşılmış ancak hangi grupların ortalamaları arasında farklılıklar olduğunu görmek için post hoc testi yapılmıştır. Post hoc testi yapılırken de grupların varyansları homojen olduğu için "Tukey" testi kullanılmıştır. Test sonucun da gelir düzeyi iyi ve çok iyi olanların lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 6. Gelir Düzeyi Verileri Çizgi Grafiği

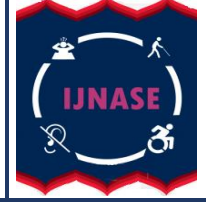

Tablo 6. Gelir Düzeyi Verilerine ilişkin grafikte de görüldüğü üzere gelir düzeyi yüksek olan ebeveynin Çocuğunun müziksel iletişim boyutunu destekleme konusundaki bakış açısı burada çok net gözlenmektedir. Ebeveynlerden gelir düzeyi yüksek olanlar çocuklarının müziksel iletişimlerini daha çok desteklerken, gelir düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının müziksel iletişimi konusunda daha az destekleyici olduklarını ortaya koymaktadır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları incelendiğinde ebeveynlerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, evde yaşayan kişi sayısı, çalışma durumu, meslek türü, ikametgâh yeri, eğitim türü ile çocuğun yetersizlik türünden kaynaklanan özel gereksinimi, çocuğun çoklu yetersizliğine bağlı olarak farklılık gösteren özel gereksinim türü değişkenlerinin, özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutlarını etkileme düzeyinde bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşılrken; ebeveynlerin gelir düzeyi değişken türünün özel gereksinimli çocukların müziksel iletişim boyutlarını etkileme düzeyinde anlamlı bir fark ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum da, müziksel iletişim boyutları ölçeğinden elde edilen sonuçlar ebeveynlerin çocuklarının müziksel iletişimlerini desteklemek isteseler de, müzik eğitimleri için gerekli olan materyal ve malzemeleri temin edememelerinden kaynaklı olarak çocuklarının müziksel iletişim boyutlarını destekleyemediklerini düşündürmektedir. Müziğin faydaları bilimsel olarak kanıtlanmışken bu etkili araçtan faydalanılması çağdaş ve bilimsel bir gerekliliktir. Ebeveynler çocukları ile müziksel iletişim kurmak ihtiyacı duyabilir, ancak ekonomik durumları buna izin vermeyebilir ya da çevrelerinde müzik ile ilgi kurslar ve eğitimler gibi etkinlikler olmayabilir (Doğru, 2010). Ancak bu durum, müziksel iletişim konusunda desteğe gereksinim duyan bu özel çocukların ve ebeveynlerinin ihtiyaçlarının sosyal devlet algısı ile giderilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ülkemizde pek çok sivil toplum kuruluşu, vakıf/dernekler özel eğitime gereksinim duyan çocukların ailelerine çoğunlukla akademik destek sağlama eğilimi gösterdiği elde edilen bulgular arasındadır. Bu özel gereksinimli çocukların akademik anlamda desteklenmeleri gereklidir ancak onların sosyal-iletişimsel-ruhsal gelişimlerinin müziksel iletişim ile motive edilmesi de hayati önem taşımaktadır. Ailelerin çocuklarının müziksel iletişimlerini destekleme konusundaki en büyük engelin maddi zorluklar veya sınırlılıklar olduğu da çalışmamızın en temel sonuçlarındandır. Bu bağlamda, gerek devletin resmi organlarınca, gerekse çeşitli sivil toplum kuruluşlarınca özel gereksinimli çocuklar ve ailelerinin müziksel iletişim boyutlarının gelişimi için ekonomik olarak desteklenmeleri gerekmektedir.

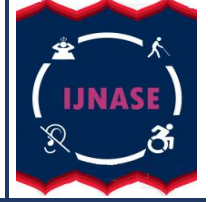

Bunların yanı sıra müziksel iletişim süreçlerinde çocuklardan olumlu tepkiler de alınmayabilir. Yine de müziğin çocuğun psiko-motor, kavrama, duygusal, sosyal, kültürel, bilişsel, estetik becerilerini geliştirdiği düşünüldüğünde ebeveynlerin özel gereksinimli çocuklarına sosyal etkileşim fırsatları sağlayarak, özendirici modeller olarak, fiziksel ve duygusal çevrelerini destekleyerek çocukları ile müziksel iletişim kurabilmelidir. Çünkü çocuk, içinde doğup büyüdüğü çevrede çeşitli müzik türleriyle zaten etkileşim içindedir. Çocuğun müziksel gelişmesini sağlamada, tek bir müzik türü yeterli ve uygun olmayabilir bu nedenle çeşitlik ve değişkenlik sağlanarak etkileşim kaliteli hale getirilmelidir (Doğru, 2010). Bu nedenle özel eğitime gereksinim duyan bu özel çocuklar için kurgulanan tek bir müziksel iletişim türü veya tekniği ile sınırlı kalınmayıp, çocuğun bireysel özellikleri, ilgi, yetenek ve algılama biçimi için en uygun olan müzik türünü buluncaya kadar tüm müzik türlerine uygun eğitim yaşantıları sağlanmalıdır. Çocuğa uygun müzik eğitim türüne göre yaşantı sağlanmalı ki; çocuklar kendi ihtiyaçları ve özelliklerine uygun ortamlarda kendilerini rahat hissederek eğitim yaşantısına daha nitelikli katılabilirsin. Hem bu sayede özel gereksinimli çocukların akademik gelişimleri ile birlikte sosyal ve iletişimsel gelişimleri de desteklenmiş olacaktır. Sonuç itibarı ile özel gereksinimli çocukların iletişiminde müziğin işlevi ve bu çocukların ailelerinin müziksel iletişim için ekonomik sınırlılıkları ve güçlükleri giderildiği takdirde çocuklarının iletişimini müzikle desteklemek istedikleri göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKÇA

- Artan, İ. (2001). Engelli Çocukların Eğitiminde Etkili Bir Teknik: *Müzik*. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (2), 43-55.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Kişisel Yayınlar.
- Çoban, A. (2005). *Müzikterapi/Ruh Sağlığı İçin Müzikle Tedavi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Doğru, E. (2010). *3-6 Yaş Grubu Çocukların Müziksel İletişim Boyutları Ölçeğinin Geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Duffy, B. ve Fuller, R. (2000). Role of Music Therapy in Social Skills Development in Children with Moderate Intellectual Disability. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 13, 77-89.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eskioğlu, I. (2003). Müzik Eğitiminin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri, *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi, Malatya Bildiriler*, 116-123.
- Güven, E. (2011). Müzik Dersleri ve Kaynaştırma Uygulaması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (3), 709-718.
- Harris, T. P. (1991). *The Development Teaching Strategies for the Multiple-Handicapped Music Classroom*. Master Thesis, Kentucky: University of Louisville, School of Music, Louisville.
- Kıvrak, İ. (2003). Özel Eğitimde Müzik Öğretmeni Sorunu. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi, Malatya Bildiriler*, 303-306.
- McKay, M., Davis, M. ve Fanning, P. (2009). *Messages: The Communications Skills Book*. Oakland: New Harbinger Pubns.
- Pratt, R. R. (1991). Music Education and Medicine: A Renewed Partnership. *Music Educators Journal, Special Focus: Music Education and Medicine*, 77 (5), 31-36.
- Say, A. (2010). *Müzik Yayınları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Şen Baştuğ, S. (2009). *Piyano Tekniğinin Biyomekanik Temeli, Piyano Çalmadan Doğan Rahatsızlık ve Sakatlıkları Önleme Yolu*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Tarman, S. (2013). *Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). *İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi*. Ankara: Evrensel Müzikeyi.
- Zinar, R. (1987). *Music Activities for Special Children*. Mass Market Paperback.